

Yttrande över remiss från Jordbruksverket gällande föreskrifter och allmänna råd om veterinärers ordination av läkemedel, djurhållares registrering av uppgifter samt operativa ingrepp som en djurhållare får utföra

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser att:

- Det överlag är positivt med ett flertal av de föreslagna förtydliganden och exempel i föreskrifterna. Detta gäller inte minst skärpningar och förtydliganden avseende villkorad läkemedelsanvändning för veterinärer (ViLA) samt operativa ingrepp och injektioner som får utföras av djurhållare.
- Krav på bedövning och smärtlindring vid operativa ingrepp som utförs av djurhållare behöver inkluderas och förtydligas.
- Ett beslut om att ta bort kravet på att en veterinär ska undersöka och göra en bedömning av djuret innan ordination innebär betydande risker för djurhälsa och djurvälstånd, och kan leda till försämrat smittskydd och överanvändning antimikrobiella substanser. SLU menar att förslaget bör skjutas upp eller att det bör vara möjligt att modifiera förslaget och åtminstone ställa krav på uppföljande undersökning av veterinär.
- Det är olyckligt ifall kravet på godkännande av kurser med stor påverkan på djuren, såsom kurser i griskastrering och immobilisering, tas bort.

Allmänna synpunkter och kommentarer

SLU ser positivt på Jordbruksverkets intentioner och förslag på förtydliganden och tillstyrker merparten av de föreslagna ändringarna. SLU ser dock ett antal förslag som kan riskera djurhälsa, djurvälstånd, smittskydd och som kan leda till överanvändning av antimikrobiella substanser. SLU vill även peka specifikt på ett antal förslag som SLU tycker är positiva.

2 kap. Veterinärs ordination av läkemedel till djur

SLU menar att det är mycket olyckligt att Jordbruksverket väljer att ta bort kravet på klinisk undersökning i samband med ordination (utfärdande av recept, kap 2, 2 §). En klinisk undersökning, inklusive palpation och möjligheter till att nå berörda kroppsdelar och vävnader, att veterinärer använder syn, hörsel och lukt, etc., kan inte ersättas av exempelvis en undersökning via digitala kanaler, som idag till största delen begränsas till väl funnerande rådgivning och vård utan ordination av läkemedel (med ett fåtal undantag där klinisk undersökning inte behöver utföras, såsom ordination av antiparasitära medel, p-piller till katt). Med ett borttagande av kravet på klinisk undersökning ökar risken för felaktig behandling och prognos, med negativa effekter på djurhälsa och välfärd, risker för smittskydd och överföreskrivning av antibiotika. Till det kommer en ökad risk att veterinärer, som gör en felaktig bedömning och ordination pga. otillräckliga möjligheter till klinisk undersökning av djuret, drabbas yrkesmässigt och i sina relationer med djurägare.

Även om Jordbruksverket inte anser sig ha rätt att tolka en EU-förordning, eftersom den är direkt gällande gentemot medborgarna, så bör det vara möjligt att begära att få ett förtydligande av vad ”en annan lämplig bedömning” innebär från ansvarig EU-myndighet innan dessa ändringar införs.

Tills dess, och som ett rimligt alternativ, anser SLU att det faktiskt inte finns ”någon annan lämplig bedömning av hälsoläget hos djuret eller gruppen djur” än klinisk undersökning, och att kravet på klinisk undersökning vid ordination därmed kan och bör kvarstå.

Som ett mindre tillfredställande alternativ i det fall Jordbruksverket går vidare med förslaget, så menar SLU att det åtminstone bör ställas krav på att en ordination utan föregående klinisk undersökning bör följas upp hos veterinär inom en angiven tidsperiod.

5 kap. Villkorad läkemedelsanvändning för veterinärer (ViLA)

SLU menar att ViLA kan leda till snabbare behandling, men kan samtidigt innebära en ökad risk för att djur inte får en korrekt behandling. SLU ser därför positivt på de skärpningar och förtydliganden som föreslås, såsom krav på utbildning för veterinärer som ska sköta ViLA, att ViLA ska vara kopplat till förebyggande djurhälsovård på aktuella djurbesättningar, införande av djurhälsoplan, förbud mot föreskrivning av antimikrobiella läkemedel inom ViLA för profylax eller metafylax, begränsning av vilka läkemedel som en veterinär får förskriva inom ViLA samt förtydligande av instruktioner till djurägarna avseende bl.a. symptom och läkemedel anpassade till den specifika besättningens förutsättningar. SLU menar att det finns ytterligare åtgärder att beakta under detaljerade synpunkter och kommentarer.

Konsekvensutredning s. 4 och 5. Godkännande av kurser

SLU avstyrker förslaget i konsekvensutredningen (s. 4 och 5) att ta bort kravet på godkännande av kurser i immobilisering. Att bedöva ett djur via immobilisering kräver stora kunskaper och att korrekta och uppdaterade kunskaper avlärs ut. Det är enligt vår mening därför viktigare att en sådan kurs kvalitetssäkras genom ett godkännande av Jordbruksverket än att spara in på det administrativa arbetet ett sådant godkännande medför. Antalet kursgivare som söker tillstånd för kurser i immobilisering är dessutom få, varför detta blir en försumbar minskning av den administrativa bördan. SLU menar att det av djurskyddsskäl är viktigt att även kurser för kastrering av gris även fortsättningsvis godkänns, och därmed kvalitetssäkras, av Jordbruksverket. Att länsstyrelsen utför kontroller, och detta med långa tidsintervall, är inte tillräckligt för att säkerställa att kurserna uppfyller kursplanerna.

Generella synpunkter

2 kap. 1-3 §§ Veterinärs ordination av läkemedel till djur - allmänt

2 § SLU anser att ordination av läkemedel för förebyggande behandling som innebär kontakt med djurhållaren genom video, telefon, e-post eller e-tjänster är tveksamt (se även 2 kap. Veterinärs ordination av läkemedel till djur under Allmänna synpunkter och kommentarer). Generellt är förskrivning av antibiotikaanvändning medelst virtuell konsultation synnerligen problematisk, då många infektionssjukdomar har generella symptom som inte kan bedömas virtuellt. Även om den nya EU-förordningen medger detta så måste skrivningarna göras så restriktiva som möjligt. Förskrivning av förebyggande sintidsbehandling bör kräva vetskap hos förskrivande veterinär om besättningens juverhälsostatus, vilka patogener besättningen drabbas av (baserat på diagnostik), krav på monitorering och uppföljning för att successivt förbättra hälsoläget och minska antibiotikabehovet – dvs den typ av grundläggande råd som står under paragraf 1, vilket bör hänvisas till tydligt i textstycket under Allmänna råd till 2 kap. 2 §, inför att veterinär förskriver sintidspreparat efter video/telefon-konsultation.

I konsekvensutredningen till detta (s.6) står det ”Det är därför viktigt att notera att även om föreskrifterna tillåter att en veterinär förskriver läkemedel i vissa situationer och under vissa villkor är det veterinären själv som ska bedöma om det är lämpligt i det aktuella fallet. En djurhållare kan till exempel inte kräva att en veterinär ska förskriva läkemedel utan föregående undersökning i en viss situation även om lagstiftningen medger det.” Frågan är om innebörden i dess två viktiga meningar bör/kan reflekteras i förordningstexten?

2 kap- 4-8 §§ Veterinärs ordination av läkemedel till djur – antimikrobiella läkemedel

5 § SLU är positiva till att prioritetsordningen vid val av antibiotika är så tydlig, inklusive att penicillin ska vara förstahandsalternativet.

3 kap. 1-3 §§ Veterinärs tillhandahållande och förskrivning av läkemedel till djurhållare – allmänna bestämmelser

2 § Det är olyckligt att tidigare reglering att antiparasitära läkemedel till exempelvis häst enbart får ordinerats via telefon, mm, ifall hästägaren har träckprovssvar eller om veterinär känner djurhållningen väl verkar ha försvunnit. Det sker en ökande resistens mot anthelmintika hos parasiter på häst vilket talar för en hårdare reglering och inte en mjukare.

3 § SLU anser att de allmänna råden som avser årlig undersökning av djuret vid förskrivning och framtagandet av ”en plan för att långsiktigt träna hästen att kunna skos utan att ha fått sederande läkemedel” är av sådan betydelse att de bör vara föreskrifter.

3 kap. 6-8 §§ Veterinärs tillhandahållande och förskrivning av läkemedel till djurhållare – läkemedel för immobilisering

7 § Angående krav på veterinär närvaro, och undantag från kravet, se SLU:s svar på D33 (SLU ID: SLU.ua.2023.2.6-1555). SLU anser att veterinär närvaro bör vara obligatorisk.

4 kap. 1-3 §§ Veterinärers skyldighet att lämna information vid behandling med läkemedel

2 § SLU ser positivt på förtydligandet att veterinär som behandlar ett djur som hålls för träning och tävling ska informera djurhållaren om läkemedelsfri tid efter behandling.

5 kap. 1-2 §§ Villkorad läkemedelsanvändning – grundläggande förutsättningar

Se 5 kap. Villkorad läkemedelsanvändning för veterinärer (ViLA) under Generella kommentarer.

5 kap. 3 § Villkorad läkemedelsanvändning – Besättningsutredning, djurhälsoplan, djurskyddsdeklaration m.m.

SLU ser positivt på att djurskyddet ska gås igenom och rapporteras, men menar att det bör vara obligatoriskt att upprätta en djurskyddsplan eller djurskyddsdeklaration för alla djurslag. I nuvarande förslag är det enbart krav på djurskyddsdeklaration för besättning med nötkreatur för mjölkproduktion, en besättning med grisar för köttproduktion eller en besättning med grisar för avelsproduktion.

5 kap. 8-9 §§ Villkorad läkemedelsanvändning – Anmälan till länsstyrelsen

Se 5 kap, 3 §.

5 kap. 22-28 §§ Villkorad läkemedelsanvändning – besättningar med nötkreatur för mjölkproduktion

26 § SLU anser att tillagda behandlingar mot babesios visserligen kan vara viktig för att snabbt kunna sätta in livräddande behandling, men att veterinär kompetens, och uppföljning, behövs för att i så många fall som möjligt korrekt diagnosticera sjukdomen. SLU menar att detta tillägg, liksom delegerad behandling mot kroniska mastiter, där det kan förekomma ökad risk för smittspridning och ökad användning av antibiotika, bör utvärderas efter en tid.

7 kap. 1-2 §§ Operation ingrepp - allmänt

SLU tillstyrker att en del operativa ingrepp, såsom ID-märkningar, inte längre tillåts, men ser ett behov av bedövning och smärtlindring för tillåtna operativa ingrepp. SLU anser att bedövning och smärtlindring generellt ska vara obligatorisk vid de smärtsamma operativa ingrepp som beskrivs under kapitel 7 och där sådan behandling finns tillgänglig för respektive djurslag.

I de fall det saknas krav på godkänd kurs bör det specificeras hur djurhållaren kan erhålla kompetens för att kunna utföra det operativa ingreppet på ett djurskyddsmässigt godtagbart sätt.

2 § I punkt 2. SLU menar att det behöver förtydligas vad som avses med att ingreppet ska göras på ett "djurskyddsmässigt godtagbart sätt".

7 kap. 3 § Operativ ingrepp - injektioner

3 § När det gäller injektioner med läkemedel för immobilisering, se SLU:s synpunkter i D34, inklusive bilaga 1 (SLU ID: SLU.ua.2023.2.6-1557).

7 kap. 7 § Operativa ingrepp – Identitetsmärka klövdjur

SLU ifrågasätter behovet att ha kvar möjligheten att märka klövdjur med hack i öronen, då det finns andra märkningsmetoder och enbart får göras i undantagsfall på grisar. För ren kan alternativa metoder behöva utredas.

7 kap. 8 § Operativa ingrepp – Slipa tänder på grisar

8 § Punkt 4. "Bara hörntändernas yttersta spets slipas". Det bör förtydligas att tandslipning inte får skada pulpan. Det är tydligt att tandslipningar inte ska göras rutinmässigt, vilket är bra.

7 kap. 10 § Operativa ingrepp – Ta bort övertaliga spenar på kalvar

10 § SLU menar att avlägsnande av övertaliga spenar normalt sett bör göras under sedering och med smärtlindring, vilket bör föreskrivas. Det kan i många fall göras i samband med avhorning, vilket framgår i det allmänna rådet.

7 kap. 11 § Operativa ingrepp – Ta bort yttersta delen av de bakre tårna av avelstuppar

11 § Borttagande av yttersta delen av de bakre tårna på avelstuppar är en smärtsam procedur. Alternativa metoder, inklusive lämplig bedövning, bör utredas.

7 kap. 12 § Operativa ingrepp – Kastrera hangrisar

Vid kastrering av hangrisar anser SLU att det bör finnas krav på smärtlindring, något som i praktiken redan används.

7 kap. 13 § Operativa ingrepp – Kastrera renar

SLU anser att kirurgisk kastrering av ren utan bedövning och smärtlindring är djurskyddsmässigt problematisk. Ingreppet är smärtsamt och samtidigt är SLU införstått med rådande svårigheter att kunna utföra kastrering med lämplig bedövning och smärtlindring, och menar därför att fungerande praktiska lösningar för bedövning och smärtlindring samt alternativa metoder till kirurgisk kastration, såsom immunokastrering, skyndsamt bör utredas. Detta föreslogs av Jordbruksverket i ett uppdrag 2009 (Redovisning av uppdrag om kastrering av ren, Dnr 31-6276/08).

Bilaga 1 – kurs i immobilisering

SLU har lämnat synpunkter på bilaga 1, kurs i immobilisering, i yttrandet över D34 (SLU ID: SLU.ua.2023.2.6-1557).

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp (bilagor 1, 4-8) att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R.

SLU anser att det i alla kursplanerna (Bilaga 1, 4-8) tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Bilaga 4 – Kurs i villkorad läkemedelsanvändning för djurhållare

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R.

SLU anser att det i alla kursplanerna tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Bilaga 5 – Kurs i identitetsmärkning med injicerbar transponder på hund, katt, kanin och iller

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R.

SLU anser att det i alla kursplanerna tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Bilaga 6 – Kurs i identitetsmärkning med injicerbar transponder på hästdjur

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R.

SLU anser att det i alla kursplanerna tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Bilaga 7 – kurs i identitetsmärkning med injicerbar transponder på kameldjur

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R.

SLU anser att det i alla kursplanerna tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Bilaga 8 – kurs i läkemedelshantering och kastrering av gris

SLU är positivt till att det tydligt framgår i de kurser som omfattar invasiva ingrepp att vid träning av injektionsteknik/injicerbar transponder ska övningsmodeller användas innan träningen övergår till levande djur eller som alternativ till användning av djur, vilket är i linje med 3R. SLU anser att det i alla kursplanerna tydligt ska framgå krav på kunskap om hur komplikationer kan förebyggas och hanteras och kunskaper om etologi med inriktning på bedömning av smärta och stress hos respektive djurslag. Vidare menar SLU att det i kursplanerna behöver framgå att djur inte enbart ska hanteras säkert, utan även lugnt. SLU anser att kursplanerna även behöver innehålla teoretiska moment som omfattar etologi, djurvälstånd och djuretik för aktuella djurslag.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av vicedekan Lena Lidfors efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av universitetsadjunkt och doktorand Johan Lindsjö vid institutionen för husdjurens miljö och hälsa och Nationellt centrum för djurvälstånd, professor Renee Båge vid institutionen för kliniska vetenskaper- och universitetslektor Carl Ekstrand vid institutionen för biovetenskap och folkhälsa.

Lena Lidfors

Linda Ferngren